

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ ΝΟΗΣΙΣ

ΕΞΕΙΔΙΚΕΥΜΕΝΟ ΚΕΝΤΡΟ ΘΕΩΡΗΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

Διαγώνισμα Έκθεσης Α' λυκείου

ΟΝΟΜ/ΜΟ:.....

ΒΑΘΜΟΣ:.....

ΚΕΙΜΕΝΟ

Η μάστιγα του αναλφαβητισμού

Η 8η Σεπτεμβρίου έχει καθιερωθεί ως διεθνής μέρα για την εξάλειψη του αναλφαβητισμού. Ο αναλφαβητισμός εξακολουθεί και να είναι μια μάστιγα που διαρκώς αναπαράγεται με νέες μορφές, πλήττοντας όχι μόνο τις φτωχές, αλλά και τις ανεπτυγμένες χώρες.

Η εκπαιδευτική βαρβαρότητα στην εποχή της παγκοσμιοποίησης αποτυπώνεται στους πίνακες της ντροπής: περίπου 793 εκατομμύρια ενήλικες στον κόσμο, στην πλειονότητά τους νεαρά κορίτσια και γυναίκες, δεν ξέρουν να διαβάζουν ούτε να γράφουν. Περίπου 67 εκατομμύρια παιδιά σχολικής ηλικίας δεν παρακολουθούν μαθήματα στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση και 72 εκατομμύρια έφηβοι, που θα πρέπει να φοιτούν στον πρώτο κύκλο της δευτεροβάθμιας, δεν μπορούν να ασκήσουν το δικαίωμά τους στην παιδεία.

Καταθλιπτική είναι η κυριαρχία του αναλφαβητισμού στις ασθενέστερες τάξεις και στρώματα που ζουν σε συνθήκες φτώχειας και κοινωνικού αποκλεισμού. Η εγκατάλειψη του σχολείου είναι μια από τις πιο επώδυνες μορφές που παίρνει η ανισότητα, η φτώχεια και ο κοινωνικός αποκλεισμός αντανακλώντας τη διαίρεση της κοινωνίας σε τάξεις. Στη χώρα μας, 35 χρόνια μετά τη συνταγματική κατοχύρωση της 9χρονης υποχρεωτικής εκπαίδευσης, περίπου 8.000 παιδιά «αποκλείονται» κάθε χρόνο από το γυμνάσιο! Σε σχολεία λαϊκών περιοχών, μεγάλων αστικών κέντρων και της υπαίθρου δεν ολοκληρώνει το Γυμνάσιο το 20 – 60% των μαθητών. Άλλα 130.000 παιδιά με προβλήματα αναπηρίας ή μαθησιακά δε θα βρουν θέση σε ειδικό σχολείο και θα ριχτούν στον Καιάδα της αμορφωσίας και της περιθωριοποίησης.

Αναλφαβητισμός δεν σημαίνει μόνο άγνοια ανάγνωσης, γραφής και αρίθμησης. Ο οργανικός αναλφαβητισμός, η άγνοια ανάγνωσης, γραφής και αρίθμησης είναι η κορυφή του παγόβουνου. Υπάρχει και ο λειτουργικός αναλφαβητισμός. «Σήμερα αναλφάβητος θεωρείται ο άνθρωπος που δεν μπορεί να κατανοήσει μια απλή παρουσίαση γεγονότων, τα οποία αναφέρονται στην καθημερινή του ζωή» (κοινωνική, πολιτική, οικονομική). Διαπιστώνεται ότι στις ανεπτυγμένες χώρες ένας στους τέσσερις ενήλικους δεν διαθέτει αυτές τις ικανότητες.

Ωστόσο τα τελευταία χρόνια μια «άλλη» μορφή αναλφαβητισμού έρχεται να πυκνώσει τις παλιές στρατιές των οργανικά αναλφάβητων με νέο αίμα. Σε χιλιάδες μαθητές, οι οποίοι ολοκληρώνουν τις γυμνασιακές και λυκειακές σπουδές τους, παρατηρούνται σοβαρά προβλήματα κατανόησης ενός κειμένου, αδυναμία να εκφραστούν, να συντάξουν μια ολοκληρωμένη πρόταση, να συνδυάσουν τις γνώσεις που έχουν λάβει προκειμένου να εξηγήσουν ένα απλό φυσικό φαινόμενο ή ένα κοινωνικό ή ιστορικό γεγονός. Επιπλέον όλο και πιο έντονος παρουσιάζεται ο νέος «ψηφιακός αναλφαβητισμός», που συνδέεται με τη δυνατότητα χρήσης των ηλεκτρονικών μέσων επικοινωνίας και πληροφόρησης. Τα δύο τρίτα του πληθυσμού της χώρας μας είναι «ψηφιακά αναλφάβητοι», ποσοστό σχεδόν διπλάσιο από τον μέσο όρο της Ευρώπης.

Αυτές οι σύγχρονες μορφές αναλφαβητισμού συνδέονται άρρηκτα με την κυρίαρχη νεοφιλελεύθερη πολιτική που γκρεμίζει τη δημόσια εκπαίδευση καταργώντας σχολεία, ακόμα και τη δωρεάν διανομή σχολικών βιβλίων, συρρικνώνοντας τους διορισμούς και θυσιάζοντας το δικαίωμα στη μόρφωση στον βωμό της κερδοφορίας των επιχειρήσεων ως καύσιμη ύλη για τη διαμόρφωση

«χρήσιμων ηλιθίων» και όχι ελεύθερων και σκεπτόμενων πολιτών. Ωστόσο, η βασική αιτία του αναλφαβητισμού βρίσκεται στη δομή και στην οργάνωση των σύγχρονων κοινωνιών. Οι κοινωνικές ανισότητες καθιστούν αδύνατη την κατοχύρωση του κοινωνικού δικαιώματος για ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση σε όλους, ανεξάρτητα από την κοινωνική προέλευση, το φύλο, την ηλικία και το θρήσκευμα.

Παράλληλα, οδηγούν στο διαχωρισμό προνομιούχων και μη τάξεων, όσον αφορά την πρόσβαση στην εκπαίδευση. Άλλωστε, δεν είναι τυχαίο ότι ο αναλφαβητισμός είναι περισσότερο διαδεδομένος στις πιο στερημένες περιοχές κι ανάμεσα στα πιο μειονοτικά στρώματα του πληθυσμού. Πρόκειται γι' αυτά τα στρώματα που αποκαλούνται «Τέταρτος κόσμος» και περιλαμβάνουν όσους κατοικούν στις άθλιες συνοικίες των πόλεων, μετανάστες, εργάτες, καθώς και αγροτικά στρώματα με χαμηλό εισόδημα. Ο αναλφαβητισμός, λοιπόν, αποτελεί εκδήλωση της κοινωνικής ανισότητας, όπως αντανακλάται στον τομέα της μόρφωσης, ως εκπαιδευτική ανισότητα.

Γιώργος Κ. Καββαδίας, Εκπαιδευτικός

ΘΕΜΑΤΑ

A1. Ποιες μορφές αναλφαβητισμού αναφέρει ο ερευνητής; Ποια γνωρίσματα καθεμίας απ' αυτές και ποια αίτια του προβλήματος καταγράφονται;

μονάδες 10

A2. «Οι κοινωνικές ανισότητες καθιστούν αδύνατη την κατοχύρωση του κοινωνικού δικαιώματος για ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση σε όλους.»: Να αναπτύξετε το νόημα του χωρίου σε μία παράγραφο 90 λέξεων.

μονάδες 10

B1. Να επισημάνετε στο κείμενο πέντε παραδείγματα μεταφορικής/συνυποδηλωτικής χρήσης της γλώσσας και να αιτιολογήσετε τη χρήση τους.

μονάδες 10

B2. α. Να βρείτε στην τελευταία παράγραφο με ποιους τρόπους συνδέονται οι περίοδοι μεταξύ τους.

μονάδες 3

β. Να βρείτε τη δομή και τον τρόπο ανάπτυξης της 5^{ης} παραγράφου του κειμένου.

μονάδες 7

B3. «Οι κοινωνικές ανισότητες καθιστούν αδύνατη την κατοχύρωση του κοινωνικού δικαιώματος για ίσες ευκαιρίες στην εκπαίδευση σε όλους.»

α. Να αιτιολογήσετε την επιλογή της ενεργητικής σύνταξης από τους συγγραφείς

β. Να μετατρέψετε την ενεργητική σύνταξη σε παθητική

μονάδες 10

B4. διεθνής, πλήττοντας, ασκήσουν, κυριαρχία, αποκλεισμού, επώδυνες, αναφέρονται, εξηγήσουν, άρρηκτα, εκδήλωση: Να γράψετε ένα συνώνυμο για καθεμία από τις λέξεις.

μονάδες 10

Γ. Σε μια ομιλία 300 λέξεων που θα εκφωνήσετε στα πλαίσια μιας εκδήλωσης που διοργανώνει το σχολείο σας για τα σύγχρονα παγκόσμια προβλήματα να αναφερθείτε στα αίτια του αναλφαβητισμού και να προτείνετε λύσεις για την εξάλειψη του φαινομένου.

μονάδες 40